Maa- ja metsätalousvaliokunta
00102 EDUSKUNTA

HE 32/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle lannoitelaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Kekkilä-BVB on suomalainen lannoitevalmisteiden valmistaja ja Euroopan suurin kasvualustojen valmistaja. Esityksestä lannoitelaiksi Kekkilä-BVB haluaa nostaa valiokunnan käsittelyyn erityisesti kysymyksen lain sisältämästä vahingonkorvausvelvollisuusta, joka ankaran vastuun periaatetta soveltaen voi aiheuttaa valmistajille aiheetonta mittavaa vahinkoa ja vääristää alan kilpailua ulkomailta käsin toimivien valmistajien ja myyjien selväksi eduksi.

45 § Vahingonkorvausvelollisuus

Esityksen 45 § vahingonkorvausvelvollisuudesta asettaa valmistajan lähtökohtaisesti tilanteeseen, jossa hänen on todistettava syyttömyytensä ja pahimmassa tapauksessa pystyttävä mahdottomiin todistamismenettelyihin. Valmistaja voi vapautua korvausvelvollisuudesta jos hän pystyy esityksen mukaan saattamaan todennäköiseksi, ettei lannoitevalmisteessa ollut vahingon aiheuttanutta virhettä silloin, kun hän saattoi lannoitevalmisteen markkinoille.

Valmistaja valvoo tuotteen laatua tällä hetkellä Ruokaviraston hyväksymän omavalvontasuunnitelman ja tulevan lain myötä laatujärjestelmän mukaisesti. Omavalvonta perustuu materiaalikohtaiseen riskien arviointiin ja tuoteselostetiedoissa ilmoitettavien ominaisuuksien varmentamiseen sekä muiden lainsäädännössä vaadittujen ominaisuuksien varmistamiseen. Omavalvonnan tulosten perusteella voidaan todentaa tuotteen laatu mitattujen ominaisuuksien osalta valmistushetkellä. Lisäksi muiden vaadittujen tai muuten testattujen ominaisuuksien tilannetta voidaan arvioida muiden kuin eräkohtaisten laatumittausten perusteella. Valmistajalta ei edellytetä toimitetuista tuotteista otettujen näytteiden säilyttämistä, mutta sitä tehdään joiden valmistajien toimesta kuitenkin, ja usein laatuvirheistä tehdyt reklamaatiot johtavat näiden takuunäytteiden analysointiin. Varastoinnin aikana materiaalien ominaisuudet kuitenkin muuttuvat eikä niitä voida monen laatuparametrin osalta pitää edustavina usean viikon varastoinnin jälkeen.

Erityisen ongelmallisia ovat vahinkotapaukset, joissa aiheuttaja on jokin lainsäädännössä nimeämätön ja erityisesti rajoittamaton tekijä, jonka luonne ei ole pysyvä. Tällaisia ovat esimerkiksi monet ihmisille haitalliset mikrobit (Salmonella on ainoa rajoitettu patogeeni) sekä kasveille vahingolliset mikrobit ja hyönteiset. Mikäli viljelijälle aiheutuu tällaisesta vahinkoa jossain vaiheessa kasvatusta ja hän ilmoittaa aiheuttajaksi jopa kuukausia aiemmin toimitetun lannoitevalmisteen, esimerkiksi kasvualustan, joutuu valmistaja erittäin hankalaan asemaan. Valmistaja tai kukaan muukaan ei periaatteessa pysty todistamaan, että tuote ei ole toimitettaessa sisältänyt jotain tekijää. Jos esimerkiksi tuotteesta otetusta näytteestä löydetään hyönteinen A, se osoittaa, että tuotteessa on sellaista esiintynyt, mutta jos näytteestä ei sellaista löydetä, se ei oikeuta päättelemään, että tuotteessa ei sellaista olisi ollut, vaan negatiivinen tulos voi selittyä monella syyllä. Virheettömyyden kunnollisen todennäköisyyden osoittaminen vaatisi vähintään useaan edustavaan, toimitushetken näytteeseen ja analysointiin perustuvaa aineistoa. Näin toimitushetken virheettömyyden todennäköiseksi saattaminen ei ole

mahdollista eikä voi monessa tapauksessa perustua kiistattomaan aineistoon, vaan se joudutaan perustamaan epämääräisiin tulkintoihin, arvioituihin todennäköisyyksiin ja asiantuntijalausuntoihin.

Valmistajan tulisi olla lähtökohtaisesti syytön ja tuotteen kunnossa, kunnes toisin osoitetaan. Vahingon todennäköiseksi aiheuttajaksi olisi pystyttävä osoittamaan lannoitevalmiste, jotta vahingonkorvausvaatimus voitaisiin esittää. Syyttömyyden ja olemattomuuden osoittamisvelvollisuus on paitsi yleisen oikeustajun, myös tieteellisen menetelmän vastainen käytäntö.

Esityksen mukaan valmistajien hyväksyntää ja valvontaa tullaan keventämään huomattavasti poistamalla osin laitoshyväksyntävaatimus, erityisen omavalvontasuunnitelman laadinta- ja hyväksyttämisvaatimus sekä vuosittainen omavalvonnan raportointi viranomaisille. Tämän tavoitteena on mm. vähentää valmistajille tulevia viranomaismaksuja. Kääntäen tämä tarkoittaa, että riski ammattitaidottomien toimijoiden ja heikkolaatuisten lannoitevalmisteiden tulosta markkinoille tulee kasvamaan, kun samalla esimerkiksi alle 20 000 t/vuosi kokoluokan jätevesilietteen käsittelyn ympäristölupaprosessit voi hoitaa oman kunnan viranomaisen kanssa. Jos toimijalle aikaisemmin on päätösmaksu ollut kynnyksenä, on aiheellista miettiä, tuoko vahingonkorvausvaatimus lisää turvaa loppukäyttäjille. Isoilla lannoitevalmisteiden valmistajilla on tällaisen varalta asianmukaiset vakuutukset ja realistinen mahdollisuus korvata vahinkoja, mutta pienten toimijoiden kohdalla voidaan arvella laaturiskin yhdistyvän maksukyvyttömyyteen ja johtavan vahinkotapauksessa korvauksen sijasta pienen valmistajan konkurssiin..

Lisätiedot

Pekka Järvenpää
Materiaalienkehityspäällikkö
Kekkilä-BVB
pekka.jarvenpaa@kekkila-bvb.com